

НОВІ ОБРІЇ НАУКОВОЇ БІОГРАФІСТИКИ

О.Г. Кириленко

Рецензія на книгу : Михайло Семенович Слободяник *Бібліотека. Документ. Комунікації* : вибрані праці / М.С. Слободяник ; відп. ред. В. Г. Чернець. – К. : Ліра-К, 2010. – 308 с.

Непересічною подією в царині вітчизняного документознавства цього року став вихід у світ збірника вибраних праць М.С. Слободяника "Бібліотека. Документ. Комунікації". Це видання має біографічне спрямування, оскільки підготовлено з нагоди 60-річчя від дня народження і 35-річчя наукової діяльності доктора історичних наук, професора, завідувач кафедри соціальних комунікацій Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, головного редактора журналу «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія» Михайла Семеновича Слободяника. Необхідно зазначити, що це перше видання, де на рівні методологічних публікацій відбито багатогранну творчу діяльність дослідника і подано оцінку його праці провідними науковцями України та Росії.

Книга відкривається вступною статтею, підготовленою науковим редактором видання, ректором Академії, професором, лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки В.Г. Чернецем. Він визначає етапи творчого росту М.С. Слободяника як науковця і керівника бібліотечної, інформаційної, науково-освітньої галузі, еволюційно простежує зростання хисту до науково-організаційної та педагогічної праці. Ректором визначено наукові здобутки і педагогічну майстерність автора в науково-освітній підготовці фахівців у напрямі документознавства та інформаційної діяльності.

Структурно видання складається з двох частин, які логічно поєднуються єдиною метою – широкою репрезентацією творчого доробку М.С. Слободяника. До першої основної частини видання укладачем спільно з автором відібрано найбільш ґрунтовні роботи М.С. Слободяника, опубліковані у фахових українських та російських виданнях. Зокрема, до видання включено провідні методологічні роботи науковця, що були опубліковані у фахових виданнях протягом 1978 – 2010 рр. Слід зазначити, що не дивлячись на значний проміжок часу між виходом першої і останньої роботи, змістовна проблематика є надзвичайно актуальною у вирішенні сучасних проблем документно-комунікаційної сфери нашої держави.

У вибраних працях виділено два підрозділи – «Бібліотекознавство та інформаційна діяльність» і «Документознавство та соціальні комунікації». В них переважно представлено публікації, присвячені теоретико-методологічним засадам розвитку цих наук; трансформації змісту діяльності бібліотек та інших інформаційних структур в умовах інформатизації України, вдосконаленню підготовки фахівців вищої кваліфікації з бібліотекознавства та документознавства.

Бібліотекознавчі статті присвячені науковому забезпеченню трансформації наукової бібліотеки в умовах інформатизації, логічним висновком яких стала теоретична розробка і визначення шляхів реалізації якісно нової моделі функціонування бібліотеки в системі наукових комунікацій. В цьому розділі представлено також напрями удосконалення підготовки фахівців бібліотечної сфери і документознавства в умовах інформатизації інформаційної інфраструктури суспільства та входження України до європейського освітнього простору.

Вибрані праці розділу «Документознавство та соціальні комунікації» відображають етапи розвитку і структуру сучасного документознавства в Україні, відбивають сутність дискусій, пов'язаних із визначенням теоретичних підвалин документознавства та документології. Заслуговує на увагу глобальна проблема захисту документальної спадщини важливих соціальних інституцій суспільства – бібліотек і архівів, надання їм відповідної державної підтримки в отриманні спеціального соціального статусу.

Відповідь на запитання: «Як сьогодні готують документознавців-референтів?» подано в інтерв'ю «Професор Слободяник і його кафедра», яке взяла у нього головний редактор журналу «Довідник секретаря та офіс-менеджера» Ірина Іванченко. Відповідаючи на запитання головного редактора, Михайло Семенович розкрив власні погляди і методологічні підходи, а також шляхи їхньої реалізації в підготовці фахівців-документознавців вищої кваліфікації.

Друга частина видання «Вчений. Педагог. Особистість» відкривається біографічними матеріалами про життя і діяльність М.С. Слободяника, інформацією про його наукову школу.

У інтерв'ю, що взяла в ювіляра його учениця, відомий бібліотекознавець і організатор бібліотечної справи кандидат історичних наук, професор НАКККіМ О.Б. Виноградова, Михайло Семенович визначив три основних етапи своєї наукової діяльності – базовий, бібліотечний і освітній; лаконічно розкрив своє життєве кредо; репрезентував свою наукову школу і науковців, що сприяли формуванню феномена «Слободяник»; поділився досить амбіційними планами на майбутнє.

Стаття кандидата педагогічних наук, доцента ХДАК О.М. Кобелева присвячена комплексному бібліометричному аналізу творчості М.С. Слободяника. На основі біобібліометричного аналізу наукової діяльності Михайла Семеновича Слободяника, автор статті констатує високу наукову продуктивність ученого впродовж усієї наукової кар'єри, але особливо плідними вважає періоди 1986-1997 рр., та з 2003 р. по теперішній час. Проведений аналіз публікацій дозволив зробити висновок, що вчений знаходиться у розквіті творчих сил, а на основі аналізу посилань на його праці, автор стверджує, що науковий доробок М.С. Слободяника в розвиток методології, теорії та історії бібліотекознавства, бібліографознавства, документознавства та теорії соціальних комунікацій має широке професійне визнання.

У статті доктора історичних наук, члена-кореспондента НАН України Л.А. Дубровіної проаналізовано внесок ювіляра у формування сучасної концепції розвитку НБУВ. Л.А. Дубровіна відзначає плідну діяльність та теоретичні розробки вченого в цій бібліотеці, вона стверджує, що саме вони склали міцний фундамент розвитку бібліотекознавчих досліджень у діяльності створеного ним Інституту бібліотекознавства і формуванні інноваційної концепції розвитку Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Документознавчий доробок М.С. Слободяника висвітлено у ґрунтовній статті професора КНУКіМ В.В. Бездрабко. Вона серед багатьох заслужено визнаних наукових досягнень оригінального дослідника, неабиякого ерудита й володаря пера, талановитого організатора науки, провідника модерних ідей, відзначає Михайла Семеновича як помітну постать серед тих, хто потужно впливає на вектори пріоритетних галузевих досліджень у документознавстві.

Перший проректор НАКККіМ професор Г.В. Власова у своїх ювілейних роздумах подає характеристику Михайла Семеновича, як досвідченого науковця і педагога, авангардиста у формуванні нових напрямів підготовки фахівців галузі, оцінює його темперамент і людські якості.

На думку відомого бібліографознавця і документознавця Г.М. Швецової-Водки, як дослідник і педагог М.С. Слободяник відіграє достатньо значиму і незаперечну роль у розвитку українського бібліотекознавства, документознавства. Аналізуючи його дискусійні праці з документознавства, вона висловлює думку про необхідність появи нових знань і вироблення спільних методологічних підходів.

Організаторський талант Михайла Семеновича відзначає у своїй статті "Михаил Семенович Слободяник – учений, педагог, колега" відомий російський документознавець Євген Олександрович Плешкевич.

Він доводить, що кожна наука яскрава і цікава не тільки своїми науковими здобутками, а й талановитими і неординарними науковцями. На життєвих прикладах доводить, що саме

такою особистістю в молодій інформаційно-документальній науці є документознавець М.С. Слободяник.

Про аспірантські роки Михайла Семеновича досить оригінальною мовою прози і віршів згадує декан Московського державного університету культури і мистецтв О.М. Мазурицький. Дружні спогади про молоді роки і професійну підтримку в роботі надані М.С. Слободяником описує в своєму привітанні професор Краснодарського університету культури і мистецтв Т.О. Новоженова.

Професіоналізм, організаційні здібності, педагогічну майстерність та ораторське мистецтво відображені у дружньому посланні відомої дослідниці доктора історичних наук, професора В.О. Ільганаєвої.

Феноменальні здібності М.С. Слободяника та його лідерські якості досить оригінально репрезентував завідувач кафедри НАКККіМ професор Ю.Л. Афанасьєв.

Енергійність і організаторський талант Михайла Семеновича багатоаспектно представлено у статті завідувача кафедри документознавства та інформаційної діяльності Європейського університету кандидата історичних наук Ю.І. Палехи. Зокрема, він, підбиваючи підсумок 35-ти річної наукової роботи дослідника і педагога, визначає: "Були пошуки, інновації, багато цікавих оригінальних ідей, вартих продуктивного осмислення, прийняття і пропагування. А ще – величезна педагогічна та наукова праця. Праця день у день, без вихідних і свят."

Цікавими є думки учнів Михайла Семеновича про нього як неповторну особистість, науковця і педагога, наставника значної кількості вихованців. Як визначає професор НАКККіМ О.Б. Виноградова, "Характерною рисою ювіляра є «професійний неспокій». У нього сьогодні, як і завжди, безліч ідей і творчих задумів. З ювіляром неможливо тільки згадувати про минуле. Він спонукає заглядати у майбутнє та прагнути до нових звершень і напрацювань."

Багатогранні сторони діяльності вченого, його наукові здобутки і людські якості висвітлені у публікаціях групи керівників провідних бібліотечних установ України, яких пов'язує з ювіляром багаторічна спільна робота і особисті дружні стосунки. У виданні представлено дружні привітання: Т.І. Вилегжаніної, генерального директора Національної парламентської бібліотеки України, О.В. Воскобойнікової-Гузевої – канд. іст. наук, директора Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, В.Г. Дригайла, директора і В.М. Волинець, заступника директора науково-технічної бібліотеки ім. М. Денисенка Київського національного технічного університету «КПІ», Г.А. Саприкіна, канд. пед. наук, директора державної бібліотеки України для юнацтва.

У кінці видання подано іменний покажчик авторів статей про М.С. Слободяника і список його публікацій, включених до цього видання.

У цілому всі матеріали, представлені в цій книзі, відображають творчий шлях становлення та формування вченого, його вагомий внесок у розвиток теорії, методології бібліотекознавства, документознавства та соціальних комунікацій. Вони повною мірою розкривають широту і динаміку його наукових досліджень, які можуть бути джерельною базою аналізу сучасного стану і подальшого розвитку найскладніших питань у вивченні наук інформаційно-комунікаційного циклу. Враховуючи вищенаведене, вважаємо, що ця книга буде надзвичайно корисною науковим працівникам у галузі бібліотекознавства, документознавства, теорії соціальних комунікацій, викладачам вишів, аспірантам, працівникам бібліотек та інших інформаційних структур. Автор і укладач мають надію, що матеріали, представлені у виданні, використовуватимуться в навчальному процесі для освоєння основ фахової науково-дослідної роботи студентською молоддю.

Книга вийшла друком у видавництві Ліра-К, а розповсюдженням видання займається фірма "Періодика".